

Жарыс жөнө

“Бекитемит”
Тогуз-Торо райондук билим
берүү болумунун бащчысы

Б.С.Иманбердиев

“19” 2013-жыл

ТОГУЗ-ТОРО РАЙОНУНДАГЫ

№ 5 БАРКТАБАС АТЫНДАГЫ

ЖАЛПЫ БИЛИМ БЕРУУЧУ ОРТО

МЕКТЕБИНИН

УСТАВЫ

1.Жалпы жоболор

1.1. №5 Барктабас атындағы жалпы билим беруучу орто мектеби озунун билим беруучу, укуктук жана өнер-экономикалық шарттың түрлөрінде орталық мектептердегі жалпы билим беруучу орто мектеби озунун билим беруучу жонундогу мыйзамына, "Жалпы билим беруу уюму жонундогу тильтүү жобого", билим берууга байланышкан Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарына, Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укуктук актыларына жана ушул Уставга ылайык жүргүзот.

1.2. №5 Барктабас атындағы жалпы билим беруучу орто мектеби Тогуз-Торо районунун Атай айылында жайгашкан.

1.3. Жалпы билим беруучу орто мектептеги үзгүлтүксүз билим берүү системасынын негизги болугу болуп саналып, мамлекет тарафынан көпилдик берилген милдеттүү жана ақысыз жалпы башталгыч жана жалпы негизги билим алууну, ошондой эле ақысыз жалпы орто билим алуу боюнча Кыргыз Республикасынын жарапандарынын үкүгүн ишке ашируу учун шарттарды түзөт.

1.4. Жалпы билим беруучу орто мектептин иши төмөнкү принциптерге негизделет:

- республиканын бардык жарапандарынын сапаттуу билим алуу укуктарына тәңдиги;

- гумандуулук жана жалпы адамзаттын баалуулуктарынын артыкчылыгы;
- жарапандуулук жана патриоттук;
- билим берүү процессинин ырааттуулугу жана үзгүлтүксүздүгү;
- окутуунун динден тышкary муназы;
- академиялык эркиндик жана ак ниеттик;
- жоопкерчиликтик жана натыйжсалуулук.

1.5. Жалпы билим беруучу орто мектептин негизги максаттары деп мамлекеттик билим берүү стандарттарын аткаруунун жана турмуштук компетенцияларына жетишүүнүн негизинде окуучулардын инсандык жалпы маданиятын калыптандыруу, кесиптик билим берүү программаларын аң-сезимдүүлүк менен тандоо жана андан ары өздөштүрүү учун негиз түзуу, жарапандуулукка тарбиялоо, адамдын укуктары менен эркиндигин урматтоо, толеранттуу болуу, Мекенин, үй-бүлөсүн жана курчап турган айлана-чойрөнү, эмгекти сыйлоо, сергек жашоо адаттарын калыптандыруу эсептелештейт.

1.6. Жалпы билим беруучу орто метеп адамдын, коомдун, мамлекеттин кызыкчылыктары учун окуучуларды окутууну жана тарбиялоону жүргүзүп, инсандын деп соолугун сактоону камсыздаган жана ар тараптан онугүүсүп, анын ичинде оз алдынча жана кошумча билим алуу зарылчылыгын канаттандыруу боюнча дагы ылайыктуу шарттарды түзөт.

1.7. Жалпы билим беруучу орто мектеп мамлекеттик билим берүү стандарттарына ылайык жалпы башталгыч, жалпы негизги жана жалпы орто билим берүүнүн сапаты, билим берүү жана тарбиялоо процессин уюштурууда окуучулардын жашына жараша психологиялык жана физиологиялык озгөчөлүктөрүү, шыктуулуктарына жана жондоомдөрүнө колдонуулучу тариздердин, усулдардын жана каражаштардын шайкештеги, алардын өмүрлөрүн жана деп соолуктарын коргоо ченемдери жана эрежелери боюнча Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартилте жооп тартат.

1.8. Жалпы башталгыч жана жалпы негизги билим берүү күндүзгү таризде жүзөгө аширылат.

Окуучулардын физиологиялык жана психологиялык ақыбалдарына байланыштуу жалпы билим берүү программалары үй-бүлөлүк жана жекече билим алуу тариздеринде өздөштүрүлүшү мүмкүн.

Үй-бүлөлүк, жекече жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүү шарты жана тартиби жалпы билим берүү уюму жана ата-әнелердин (мыйзамдуу окуулу) ошосуудагы түзүлгөн көзиним менен аныкталат жаса жүргөлүп түшнүлөт.

1.9. Билим алуунун бардык тариздеринде конкреттүү негизги жалты билим берүү программасынын чөгинде бирдиктүү мамлекеттик билим берүү стандарты иштейт.

1.10. Жалты орто билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн жана вариативдүүлүгүн камсыз кылууга, инсандын шыгына, жөнөдөмүнө жана ден соолугунун абалына ылайыкташтырып, окутуунун жана тарбиялоонун ыңгайлуу шарттары камсыздалган битим берүү инфраструктурасын түзүү максатында, билим берүүнүн мазмунуна коюлуучу конкреттүү маселелер менен таланттарга жана бюджеттик каржылоо шарттарына ылайык ар кандай типтеги жана менчик түрүндөгү жалты билим берүү уюмдары түзүлүшү мүмкүн. Алардын ишкердүүлүктөрү Кыргыз Республикасынын тийшитүү ченемдик укуктук актылары менен жөнгө салынат.

2. Жалты билим берүү уюмунун ишин уюштуруу

2.1. Жалты билим берүү уому юридикалык жак катары уставы, эсептөө жана башка счеттору, мамлекеттик жана (же) расмий тилдеринде почталык дареги жазылган мөөрү, бурч-мөөрү (штампы) жана бланктары, бекитилип берилген мүлкү бар уом болот.

2.2. Жалты билим берүү уому Кыргыз Республикасынын Өкмөтү бекиткен тартип боюнча мамлекеттик аттестациядан (аккредитациядан) етөт.

2.3. Жалты билим берүү уому Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жана келишимдин негизинде кесиптик уюмдарын жана бирикмелерин (педагогикалык ассоциацияларды, союздарды, окутуу - усулдук бирикмелерди ж.б. кеңештерди жана уюмдарды) түзүүгө жана (же) алардын иштерине катышууга укуктуу.

2.4. Окуучуларды акысыз медициналык тейлөө, санитардык-тазалык ченемдери, тамактанууларынын сапаты жана режими саламаттыкты сактоо органдары тарабынаи жүргөзүлөт.

2.5. Жалты билим берүү уюмунда окуучулардын тамактануусун уюштуруу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтому менен аныкталат.

2.6. Жалты билим берүү уюмунда класстардын саны жарандардын тапшырган арыздарына жана санитардык - тазалык зrezжелери менен класстардын толукталышынын чектүү ченемдердин негизинде жалты билим берүү процессин жүргүзүү учун түзүлгөн шарттарга байланыштуу болот. Ал эми класстардын окуучулар менен толукталышы:

• 1 жана 2- баскычтар учун	-	25 окуучу
• 3 баскычтар учун	-	20 окуучу

Чет тили жана орус тили сабактарын оттуудо 1-9 класстарда 30, 10-11-класстарда 25 окуучу менен толукталган класстарда эки топко болунот.

2.7. Жалты билим берүү уюмунун класс-комплектеринин толукталышынын чектүү ченемин Кыргыз Республикасынын Өкмөтү аныктайт.

Чакан комплекттүү жалты билим берүү уюмунун класстарынын толукталышы тийптигуу шарттар жана каражаштардын болушуна жараша белгиленет.

2.8. Жалты билим берүү уому окуучулардын ата-энелеринин (мыйзамдуу окулдорунун) суралычтары боюнча Кыргыз Республикасынын тийшитүү ченемдик укуктук актысынын негизинде ақы толөнүүчү үзартылган топторду ачууга укуктуу.

2.9. Жалты билим берүү уюмунда уюштуруучуусуну макулдугу боюнча Кыргыз Республикасынын тийшитүү мыйзамдарынын негизинде ақыл-эсинде жана дене түзүлүшүндө кынтыгы бар окуучулар учун атайын (коррекциялоочу) класстары ачылышы мүмкүн.

Окуучуларды атайын (коррекциялоочу) класстарга көтөрүү (жисберүү) алардын ата-энелеринин (мыйзамдуу окулдорунун) макулдугу менен психологиялык - медициналык - педагогикалык консультациясынын корутундусу боюнча райондук билим берүү балуму тарабынаи Кыргыз Республикасынын тийшитүү мыйзамдарына ылайык жүргүзөт.

3. Билим берүү процесси

3.1. Жалпы билим берүү уюму билим берүү процессин негизги жалты билим берүү программаларынын деңгээлдерине ылайык мектептик билим берүүнүң үч базасычында жүргүзөт:

- жалты башталгыч билим берүү (октуунун ченемдик мөөнөтү - 4 жыл);
- жалты негизги билим берүү (октуунун ченемдик мөөнөтү - 5 жыл);
- жалты орто билим берүү (октуунун ченемдик мөөнөтү - 2 жыл).

3.2. Уч базасычтан сырткары жалты билим берүү уюмунун даярдоо классына 6 жашка толгон балдар кабыл алынат.

3.3. Жалты билим берүү уюмuna 6-7 жашка толгон балдар кабыл алынат, ал бир класста окутуунун узактыгы бир окуу жылынан кем эмес.

3.4. Башталгыч жалты билим берүүнүн милдеттери болуп окуучуларды окутуу, тарбиялоо жана онуктуруу, алардын окуудагы, жазуудагы жана саноодогу жалты билүүлөрү менен жөндөмдөрүн, логикалык ой жүгүрттүү элементтерин жана таанып-билий ишин, өз алдынча билим алуунун жана өзүн-өзү уюштуруунун жөнөкөй ыкмаларын, жүрүм-турум жана сүйлөөнүн маданиятын, өздük тазалыгынын негиздерин жана жашоонун сергек адаттарын өздөштүрүү эсептөлөт.

Жалты башталгыч билим берүү негизги жалты билим алуу учун база болуп саналат.

3.5. Жалты негизги билим берүүнүн милдеттери болуп окуучуларды инсан катары тарбиялоо, түзүү жана калыптандыруу учун социалдык жактан өзүн-өзү аныктоого, өз алдынча иш тажрыйбасын өздөштүрүүгө жана өзүн-өзү көзөмөлдөөгө багытталган шыктарын жана компетенцияларын онуктуруу эсептөлөт.

Жалты негизги билим берүү жалты орто билим, башталгыч жана орто кесиптик билим алуу учун база болуп саналат.

3.6. Жалты орто билим берүү жалты билим берүүнүн аяктоочу этапы болуп, окуучулардын туруктуу компетенцияларын жана чыгармачылык шыктарын онуктурот, ошондой эле дифференциланган окутуунун жана кесипти же эмгектенүүнү аң-сезимдүү тандоо үчүн даярдоонун негизинде өз алдынча окуу конүгүүлөрүн калыптандырууну камсыздайт.

Жалты орто билим башталгыч, орто жана жогорку кесиптик билим берүү программалары боюнча окууну улантууга база болуп берет.

3.7. Жалты билим берүү уюмунда жалты орто билим берүүнүн мазмуну мамлекеттик билим берүү стандарттарынын жана негизги жалты билим берүү программаларынын негизинде аныкталып, жалты билим берүү уюмунда окуу жылынын планы, жалты билим берүү уюму тарабынан өз алдынча иштелип чыгып, бекитилген сабактардын расписаниеси жана ошондой эле жылдык календардык окуу планы менен ишке аширылат.

3.8. Жалты билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын мамлекеттик тили деп аныкталган кыргыз тилин мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык окутат. Кыргыз Республикасында расмий тили катары орус тили, ошондой эле бир чет тил. Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрилиги бекиткен Базистик окуу планына ылайык окутулат. Жалты билим берүү уюмунда окутуу мамлекеттик тилде жүргөзүлөт.

3.9. Жалты билим берүү уюмунун тийшиттуу шарттарына (педагогикалык кадрлар, окутуу-үзүүлдүк каражаттар, материалдык-техникалык жабдуулар ж.б.) жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык негизги жалты билим берүү программаларынан тышкary да кошумча билим берүү программаларын ишке ашира алат жана кошумча билим берүү кызматын (келишмдин негизинде) корсото алат.

3.10. Кошумча билим берүү программалары жана кошумча билим берүү кызматы окуучулардын жана ата-әнелеринин (мыйзамдуу окулдорунун) макулдуктары менен тийшиттуу шарттар түзүлсө откорулот.

3.11. Жалпы билим беруу уюмунда окуучулардын жетишүүсүн козомолдоо мугалимдер тарабынан 5 баллдык система (минималдык балл – 2, максималдык балл - 5) менен бааланат. Мугалим окуучулардын оозеки ишин (текшиеруу, контролдүк иштери дагы) текшиерип, баалоо менен класстык журналга жана окуучунун кундулугуно баа көйт.

Окуучулардын билүми чайректерде бааланып, окуу жылынын аягында жалпы жылдык баалар коюлат. 1-класстарда окуучулардын билимин баалоо баллдык система менен жүргүзүлбөйт.

Окуучулардын ата-энелеринин (мыйзамдуу окулдорунун) окуучунун алган жылдык баасына макул эмес учурларында жалпы билим беруу уюмунун кенеши тарабынан тузулгон комиссияга тиешелүү предмет боюнча экзамен тапшыруу мумкунчулугу берилет.

Окуучулардын класстан класка кочуруу жана жыыйнтыктоо аттестациясын откоруу тартиби, мооноту жана оттуу формасы Кыргыз Республикасынын билим беруу жана шим министрлигинин бүйругу менен аныкталып, жалпы билим беруу уюму тарабынан ишке ашырылат.

3.12. Жалпы билим беруу уюмунда Базистик окуу планын негизинде шателит чыккан иш окуу планы боюнча билим беруу процесси откорулот. Окуучулардын окуу жуктому чектелген жуктамдун ченеминен ашташ керек жана Базистик окуу планынын окуу сабактарын окутууга болунгон сабактарынын санынан томон болбош керек.

Башталгыч класстар учун жумалык окуу узактыгы 5 кун, 5-11-класстарда жумалык окуу узактыгы 6 кун.

Сабактын расписаниеси балдардын шашке тамагын ичуу убактысын эске алуу менен ылайыкташтырылуусу зарыл. Окуу сабактары 2 сменада жүргүзүлөт, сабактардын башталышы 1-смена 8-00 до, 2-смена 13-00 до, кыш мезгилиниде 1-сменада 8³⁰ да, 2-смена 13³⁰ да башталат.

3.13. Жалпы билим беруу уюмунда окуу жылы 1-сентябрда, ал эми бул кун жекешембى күнгө түш келсе кийинки иш кунунон башталат.

1-класстарда окуу жылынын узактыгы – 33 апта, 2-4-класстарда 34 апта, 5-11-класстарда мамлекеттик жыыйнтыктоо аттестациясынын мөөнөтөрүн эсептебегендө 34 аптадан кем эмес окуу жумасын түзөт.

- 1- чайрек - 9 жума;
- 2-чайрек - 7 жума;
- 3-чайрек - 10 жума;
- 4-чайрек - 8 жума.

Окуу жылынын ичинде каникулдардын созулушу 30 календардык күндөн кем эмес, жайында 14 календардык күндөн кем эмести түзөт. Биринчи класстын окуучуларына окуу жылынын ичинде көшүмчө бир апталык каникулдар берилет.

1-класстарда сабактын узактыгы 40 минутаны, 2-11-класстарда 45 минутаны түзөт.

Жалпы билим беруу уюмунун жылдык (календардык) окутуу жүгүртмосу райондук билим беруу болуму менен макулдашып бекитилет.

3.14. Мамлекеттик билим берүү саясатын ишке анырган жалпы билим берүү уюмунун ишин мамлекеттик контролдоону райондук билим беруу болуму жүргүзөт.

3.15. Жалпы орто билим берүүнүн сапатынын көпилдигинин негизги таризи болуп жана тииттеги жалпы билим берүү уюмдарынын аныкталган тартипте беш жылда бир жолу откорулүүчү мамлекеттик аттестациясы (аккредитациясы) эсептелишет.

4. Билим берүү процессинин катышуучулары

4.1. Жалпы билим берүү уюмунун окуу процессинин катышуучулары болуп окуучулар, педагогикалык кызматкерлер (мындан ары - мугалимдер) жана окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу окулдору) эсептелишет.

4.2. Жалпы билим берүү уюмнаа бекитилген аймакта жашаган окуу жашындағы балдардын жана оспутумдардун бардыгы арыздарынын жана аныкталған үлгүдөгү

медициналык маалыматтарынын негиздеринде мектепте билим берүүнүн бардык баскычтарына кабыл алуулары сыноосуз, акчалай жана башка толөмдөрсүз откөрүлөт.

Даярдоо жана 1-класка кабыл алуу учун томондогу документтер талап кылынат:

- Ата-энесинин (мыйзамдуу окулунун) арызы
- Баланын туулгандыгы тууралуу куболугу
- Баланын белгиленген улгудогу медициналык картасы
- Баланын жашаган дареги тууралуу тектеме же ата-энесинин (мыйзамдуу окулунун) бироосунун паспорту (жашаган, катталган жери корсогулгон бети кошо).¹

2-11-класстарга кабыл алууда ата-энесинин (мыйзамдуу окулунун) арызы, оздук делосу, туулгандыгы тууралуу куболугу талап кылынат.

4.3. Жалпы билим берүү уюму кабыл алып жатканда окуучуларды жана алардын ата-әмелерин (мыйзамдуу окулдорун) ушул устав менен жана окуу процессин жөнгө салуучу башка да жердиктүү документтер менен тааныштырууга милдеттүү.

4.4. Окуучулар төмөнкүлөргө укуктую:

- жалпы билим берүү уюмун ар кайсы этабына окууга кириүүгө жана билим алуунун таризин тандоого;

- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын деңгээлинде милдеттүү жана акысыз жалпы башталгыч, жалпы негизги жана акысыз жалпы орто билим алууга;

- кошумча билим берүү кызматын, анын ичинде акы төлөнүүчү да таризде алууга;

- жалпы билим берүү уюмунун китеп-канасынын, маданияттык-спорттук жана индүрүштүк базасын пайдаланууга;

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтү жана жергилиттүү өз алдынча башкаруу органдары аныкташкан тартилтер боюнча бекер тамактанууга жана медициналык тейлоого, жүргүнчү автотранспортто жүрүүнүн жөнүлдүктөрүн пайдаланууга;

- уставда аныкталган таризде жалпы билим берүү уюмун башкарууга катышууга;

- бағдар уюмунун ишин уюштурууга жана ага катышууга;

- инсандык кадыр-баркты урматтоого жана маалымат эркиндигине, озунун жеке коз карашын жана ынанымдарын эркин айттууга;

- жалпы негизги жана жалпы орто билим берүүнү аяктаганда мамлекеттик улгудөгү билими жөнүндө документтерин өз учурунда алууга ж.б. укуктую.

4.5. Окуучулар төмөнкүлөргө милдеттүү:

- жалпы билим берүү уюмунун уставын тутууга жана аткарууга;

- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын талаптарынын деңгээлинде жалпы билим берүү программаларын өздөштүрүүгө;

- Кыргыз Республикасынын аймагында жашаган кыргыз жана башка да улуттардын салттарын, жалпы билим берүү уюмунун башка окуучуларынын жана кызматкерлеринин ар-намысын жана кадыр баркын урматтоого;

- ички тартилти сактоо боюнча жалпы билим берүү уюмунун, анын ичинде мектептик кийим талаптарын аткарууга;

- уолдук телефондорду мектепте колдонбоого;

- окуучулардын диний коз караштагы уюмдарга катышуусуна жана диний кийимдерди мектепке колдонбоого;

- мектеп жашындары балдарды жана оспурмдорду айдоо куболугу жок автомоботтранспорт айдоосуна тыюу салынат;

- жалпы билим берүү уюмунун мүлкүнө этиеттик мамиле кылууга

- Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим министригинин ченемдик укуктук актыларын жана жалпы билим берүү уюмунун кошумча локалдык актыларын аткарууга милдеттүү.

Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жана жалпы билим берүү уюмунун кошумча локалдык актылары менен окуучулардын кошумча укуктары жана милдеттери аныкталышы мүмкүн.

4.6. Жалпы билим берүү уюмнадагы тартилти окуу процессиниң бардык катышмалорунын

Окуучуларга караты кара күч жана психикалык зомбулук ыкмаларын колдонууга иштеп туюу салынат.

4.7. Жалпы билим берүү уюму окуучулардын жана ата-энелеринин (мыйзамдуу өкүлдөрүнүн) макулдугусуз жалпы билим берүү программаларында жана Базистик окуу тапандында карапбаган жумуштарды аткарууга жол берилбейт.

4.8. Окуучуларды коомдук-саясий жана диний партиялар менен уюмдарга, аскердик түзүлүштөргө кириесүнө (отүүгө), ошондой эле ушул партиялар менен уюмдардын шайтерине, агитациялык компаниялар менен саясий акцияларына катышуусун мажбурлоого жол берилбейт.

4.9. Кыргыз Республикасынын тийшиттуу мыйзамдарына ылайык жалты негизги жана жалты орто билим берүүнүн негизги жалты билим берүү программаларын оздөштүрүү бутүрүүчүлөрдүн мамлекеттик жыйынтыктоо аттестациясы менен аяктайт.

Тийшиттуу класстардын негизги жалты билим берүү программаларын толук өлчөмдө оздөштүргөн окуучулар жалты билим берүү уюмунун педагогикалык көңешинин чечими боюнча кийинки класска көтөрүлат.

Откон класстын (баскычтын) негизги жалты билим берүү программаларын оздөштүрбөгөн окуучулардын Кыргыз Республикасынын тийшиттуу мыйзамына ылайык жалты билим берүү уюмунун кийинки классында (баскычында) окуусуна жол берилбейт.

4.10. Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан откон жалты билим берүү уюмунун бутүрүүчүсүнө Кыргыз Республиканын тийшиттуу мыйзамдарына ылайык жалты билим берүү уюмунун герби бар мөөрү менен куболондурулғон билими жөнүндө мамлекеттик улгудөгү документ (кубөлүк, аттестат) тапшырылат.

Жалты билим берүү уюму жалты негизги же жалты орто билим берүүнү аяктабаган окуучуга аныткан үлгүдөгү маалымкат тапшырат.

4.11. Жалты негизги жана жалты орто билим берүү программаларын оздөштүрүүдө озгөчө шигилктерге жетишкен бутүрүүчүгө Кыргыз Республикасынын тийшиттуу мыйзамына ылайык жалты билим берүү уюмунун герби бар мөөрү менен куболондурулғон билиминин артыкчылыгы жөнүндө мамлекеттик улгудөгү документ (кубөлүк, аттестат) тапшырылат.

Бир же бир нече сабактарды оздөштүрүүдө озгөчө шигилктерге жетишкен бутүрүүчү "Айрым сабактарды оздөштүрүүдө жетишкен озгөчө шигилктери учун" деген Мактоо грамотасы менен сыйланат.

Бардык сабактар боюнча эң жакшы чейректик, жылдык жана жыйынтыктоочу баалары бар көчүрүү класстарынын окуучулары "Окуудагы эң жакшы шигилктери учун" деген Мактоо баракчасы менен сыйланышат.

4.12. Жалты билим берүү уюмунун педагогикалык көңешинин чечими жана балдардын шайтери боюнча комиссиянын макулдугу боюнча укукка каршы иши-аракеттерди жасаган жана жалты билим берүү уюмунун уставын көп жолу одондо бузгапдыгы учун он беш жашка чыккан окуучуларды, педагогикалык таасир этүүнүн чектүү чарасы катары жалты билим берүү уюмунан чыгарууга жол берилет.

Балдардын шайтери боюнча комиссия ата-энеси (мыйзамдуу өкулү) менен бирдиктө чыгарылган окуучуну башка жалты билим берүү уюмунда окуусун улантуу же ишке артоштуруу боюнча чечимин бир ай ичинде кабыл алат.

Жетим балдарды жана ата-энелерин (мыйзамдуу өкулдөрүнү) багуусуна ажыраган балдарды жалты билим берүү уюмунан чыгаруу жөнүндө чечим тийшиттуу жергилктиүү мамлекеттик администрациянын алдынчагы үй-бүлөнү жана балдарды коргоо боюнча балзмдордун макулдугу менен кабыл алынат.

4.13. Окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу өкулдөрү) томонкулорго укуктую:

- жалты билим берүү уюмун тандап, окуусун улантуу учун окутуунун бардык эмблема балдарын жиберүүгө жана билим алуунун таризин тандоого;
- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын чегинде окуучулардын жалты орто билим алуу укугун сактоону талап кылууга;
- балдардын мыйзамдуу укуктарын жана кызыкчылыктарын коргоого;

- уставда аныкталган таризде жалпы билим берүү уюмунун башкаруусуна шугуу;

- билим берүүнү мамлекеттик башкаруунун тийшиттүү региондук органына балдарды окутуу жана тарбиялоо маселелери боюнча кайрылууга укуктуу.

4.14. Окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу окулдору) төмөнкүлөргө милдеттүү:

- балага жалпы орто билим алуу учун зарыл шарттарды түзүүгө;

- балдардын уч-кубатына жана психикалык ден соолуктарына ар дайым камкордук корууга

- билим берүү уюмунун аймагынан сырткарьы, окуудан тышкарьы убакта болгон балдардын саламаттыгы жана омуру учун толук жоопкерчилик тартууга;

- баланын инсандык намысын урматтап, аны улуттук, тарыхый, руханий-маданияттык байлыктарын жана элдик салттарды, Мекенин, айланы-чойрону урматтоого тарбиялоого;

- 1-10-класстарда окуучулук форманы толук камсыз кылуу;

- жалпы билим берүү уюмунун уставындагы өзүүлөрүнүн укуктарын жана милдеттерин аткарууга жана балдарынын тарбиясына жана жалпы билим берүү уюмдарына зыян көлтиргендиги учун Кыргыз Республикасынын мыйзамдары аныктаган тартипте жооп берүүгө.

4.15. Жалпы билим берүү уюмун мугалимдер менен толуктоо (комплекттоо) Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексине ылайык жүргүзүлөт.

Мугалимдер учун негизги жумуш берүүчү болуп жалпы билим берүү уюму эсептелет.

Педагогикалык кызматка билими жөнүндө диплому, тийшиттүү педагогикалык классификациясын ырастаган педагогикалык адистикке ээ болгон адамдар кабыл алынат.

Педагогикалык билими жана дасыгы жок жараптар кайра даярдоо курсунан отушкондон кийин гана педагогикалык кесипке иштөөгө укуктуу.

Соттолгон же Кыргыз Республикасынын Өкмөтү бекиткен тизме боюнча медициналык көрсөткүчтөрү бар жараптарга жалпы билим берүү уюмунда иштөөгө жол берилбейт.

- медициналык көрсөткүчү бар II-группадагы эмгекке жарамдуу жана III-группадагы педагогордо окуу жүктөмү толук эмес түтпө берилет;

- пенсия жашындагы педагогордо окуу (жумалык) жүктөмү жалпы жамааттын макулдугу жана педагогикалык көнештүү чечиминин негизинде берилет.

Педагогикалык ши жүргүзуу укугунан ажыраттуу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жүргүзүлөт.

4.16. Мугалимдердин эмгек мамилелери Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексине ылайык түзүлгөн келишим менен жөнгө салынат.

4.17. Мугалимдер төмөнкүлөргө укуктуу:

- окутуунун жана тарбиялоонун усулдарын, жалпы билим берүү программаларын, окутуу-усулдук комплекстерди окуучулардын билимин баалонун усулдарын оз алдынча ташдоого жана колдонууга;

- мамлекеттик билим берүү стандарттарынын, окутуу жана тарбиялоо усулдарынын негиздеринде автордук жалпы билим берүү программасын, окуу китебин, окутуу-усулдук колдонмалорун иштеп чыгууга жана колдонууга;

- новатордук усулдарды жана ыкмаларды тuzuugo жана пайдаланууга, шимий-педагогикалык эксперимент жүргүзууга, алдынкы педагогикалык тажрыйбаны ишке анырууга;

- педагогикалык иштеп новатордук усулдарды жана ыкмаларды түзгөндуугу жана жайылткандыгы учун сыйланууга;;

- озунун кадыр-баркын жана кесиптик ар-намысын коргоого;

- озунун кесиптик денгээлин жана дасыгын жогорулатууга (бул смаксатта жалпы билим берүү уюмунун администрациясы мугалимдерди кайра даярдоо жана дасыктарын жогорулатуу курстарында окутуу учун тийшиттуу шарттарды түзөт);

- Кыргыз Республикасынын тийшиттуу мыйзамдарына ылайык оз ыктыяры менен
администрацияланууга;

- уставда аныкталган таризде жалпы билим беруу уюмун башкарууга катышууга;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдары жана жергиликтүү оз алдынча
башкаруу органдары кабыл алган кошумча социалдык кепилдиктерге жана
жөнүлдиктерге.

4.18. Мугалимдер төмөнкүлөргө милдеттүү:

- педагогикалык этиканы жана жалпы билим берүү уюмунун уставын
түтүүгө жана аткарууга;

- мамлекеттик билим беруу стандарттарынын дөңгөлүндө окуучулардын негизги
жалпы билим беруу программаларын оздоштуруулорун камсыздоого;

- окуучулардын взгөчөлүктөрүн, ишике чеберчилик менен мамиле
кылууларын өнүктүрүүгө, жүрүм-турумдарынын жогору ахлактык
сапаттарын тарбиялоого;

- билим беруу тармагындагы ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган бекиткен
кызметтүүк дасыктык талантарга ылайык келүүгө;

- озунун кесиптик дөңгөлүн ар дайым оркундотууго жана дасыктарын
жогорулаттууга;

- жалпы мектеп аныктаган мугалимдер учун форма талантарын аткарууга (диний
көз- караштагы кийимдерди жана мектептин эрежесине ылайык келбegen
кийимдерди кийүүгө уруксат берилбейт);

- мектепте спирт ичимдиктерин ичпөөгө , башка мугалимдерди басмырлабоого,
аброюна шек келтирбоого;

- эмгек келишиминде корсотулгөн талантарды так аткарууга ;

- мектептин окуу процессине тийшиттуу баардык иштер , алмаштарылган
сааттар, окуучулардын кыймылынын отчету, класс инвентарлары , билим сапаты
ж.б. учун жооп берууго;

- окуучуларга карата моралдык жана күч ыкмаларын колдонбоого
милдеттүү.

4.19. Педагогикалык жүктүн өлчөмү окуу планы болонча сааттардын санына, жалпы
билим беруу уюмунун кадрлар менен камсыздыгына жана башка да иш шарттарына
жараша аныкталат.

Окуу планынын саттарынын саны азайтылбаса же класстардын саны
кыскартылбаса, окуу жыларынын башында белгиленген окутуу жуктомунун олчому
(педагогикалык иши) окуу жыларынын ичинде жалпы билим беруу уюмунун
администрациясынын демилгеси менен бир ставкадан томон кыскартылбайт. Мектеп
администрациясы мугалимдердин билим дөңгөлүнин баа беруу менен окуу жуктомун
аныктайт.

Жаны окуу жыларынын башында окутуу жүгүн белгилөөдө, бул жалпы билим берүү
уюму негизги иш орду болуп саналган мугалимдер учун класстарда сабак өттүү өлчөмү
жана окутууну улантуу сакталат.

4.20. Мугалимдердин макулдугусуз кесиптик милдеттери жана эмгек келишиими менен
карапбаган жумуштарга тартууга жол берилбейт. Кыргыз Республикасынын
мыйзамдарында аныкталган учурлардан тышкары, эмгек келишиими менен карапбаган
жумушту аткарууга мугалимдин карши болушу аны кызметтән бошоттууга негиз боло
шабайт.

5. Жалпы билим берүү уюмун башкаруу

5.1. Жалпы билим берүү уюмун башкаруу Кыргыз Республикасынын "Билим берүү
жөнүндө" Мыйзамына, жалпы билим берүү уюму жөнүндө тиپтүү жобого жана
шарт уставка ылайык демократиялык, ачык-айкындык, оз алдынча жана мамлекеттик-
шамдук кызметтештик, принциптерине ылайык жүргүзүлөт.

5.2. Жалты билим берүү уюмунда төң башкаруунун тариздери болуп жалты чогулуш, педагогикалык кеңеш, камкордук кеңеши, ата-энелер комитети, окуучулардын өз алдынча башкаруулары жана башка кеңештер эсептелинет.

Жалты чогулуш - жалты билим берүү уюмунда эмгектенген педагогика кафедралары, кесиптик бирликтин мучолору катышкан чогулуш. Жалты чогулушта жалты билим берүү уюмунун директору торагалык кылат жана чогулуштун катышуучуларынын ичинен катчысын шайлан алышат. Чогулуштун журушу боюнча катчы протокол жазып, торагалык кылуучу директор, жалты билим берүү уюмунун кесиптик бирлигинин торагасы жана катчынын колу коюлат.

Педагогикалык кеңеш - мектептин мугалимдеринин дайыма иштоочу озун-озу башкаруучу коллегиялдуу органы болуп эсептелет.

Педагогикалык кеңештин туруктуу курамына директор, анын орун басарлары, мектептен жана класстан тышкаркы шитерди уюштуруучу, бардык предметтик мугалимдеркитеңканаачы жана ата-энелер комитетинин торагасы киришет.

Педагогикалык кеңештин торагасы болуп жалты билим берүү уюмунун директору эсептелет.

Педагогикалык кеңеш окуу жылнын башталышында бекитилген иш план боюнча иш жүргүзот. Педагогикалык кеңештин чечими анын отурумунда кеңешке катышкандардын учтон эки добушу менен кабыл алынат. Эгерде чечимди кабыл алууда добуштардын саны барабар болсо, анда тораганын добушу чечүүчү болуп эсептелет. Эгерде мектептин директору педагогикалык кеңештин чечими менен макул болбосо, анда бул чечимдин аткарылышын токтотуп, бул жонундо райондук билим берүү болумуно билдиругу тиши.

Педагогикалык кеңештин курамына кирген мугалимдердин арасынан окуу жылнына карата кеңештин катчысын шайлайт. Кеңештин катчысы кеңешменин протоколдорун системалуу, мазмундуу, сабаптуу турдо жазып кол коет. Педагогикалык кеңештин протоколу жазылган китечпе жалты билим берүү уюмунда 5 жылга чейин сакталат, бул китеченинбеттери номерленет жана моор басылат. Педагогикалык кеңеш тарабынан кабыл алынган чечимдер мугалимдер учун милдеттуу турда аткарылууга тиши. Кеңеш тарабынан кабыл алынган чечимдердин аткарылышын козомолдоо шитерин билим берүү уюмунун директору ишке ашират. Ар бир откорулгон кеңеш тарабынан кабыл алынган чечимдердин аткарылышы боюнча, торага кеңештин отурумунун алдында, мурдагы чечимдердин аткарылышы боюнча кыскача маалымат берет. Педагогикалык кеңештин мучолору билим берүү уюмунун ишин жасаширтуу боюнча кеңешке маселелерди коуюга укуктуу.

Педагогикалык кеңештер окуу жылнын журушундо 5 жолудан кем эмес откорулот. Биринчи педагогикалык кеңеш окуу жылы башталганга чейин август айынын ақырында отот. Ал эми 5-акыркы кеңеш 3 жолку отурумдар ирээтишде откорулот, б.а. бутуруучу класстардын окуучуларын экзамендерге кийириу, 9-класстын бутуруу экзамендеринин жыйынтыктары жана 11-класстын бутуруу экзамендеринин жыйынтыктары жонундо. Ал эми калган педагогикалык кеңештер окуу тарбия шитерин жасаширтуу, мугалимдердин билимин оркундотуу аркылуу алардын чеберчилегин которуу, мугалимдердин аттестациядан откоруу, окуу-тарбия ишинде айырмаланган мугалимдерди сыйлыктарга корсотуу жана окуу-эксперименталдык шитерди жүргүзуу жонундогу актуалдуу маселелерди камтууга тиши.

Камкордук коруучу кеңеш - билим берүү уюмдарында белгиленген максаттарга жетүү учун комок корсогтуучу функцияларды ишке ашируучу, ошондой эле тошумча (бюджеттен тышкаркы) кражсаттарды тартуучу, алардын максаттуу үзүндүлүсүн козомолдоочу орган. Камкордук коруучу Кеңеш 11 адамдан кем эмес, 15 адамдан ашык эмес шикерлер чойросунун окулдоруноп, илимий жана билим берүү уюмдарынан, эл аралык, коомдук бейокмот уюмдарынан, ата-энелердин бирикмелеринен, билим берүүнү башкаруу органдарынын окулдоруноп, жеке тараптардан тузулот. Камкордук коруучу Кеңештин ыйгарым укуктуу мөөнөтү - 3 жыл. Камкордук коруучу Кеңештин ыйгарым укуктуу мөөнөтү - 3 жыл.

Кенештин торагасы ачык добуш беруу жолу менен Кенештин мучолорунут копчуулук добушу менен 1 жылга шайланат (кайра шайланат).

Ата-энелер комитети - окуу жылынан башында жалпы билим беруу уюмунда окуучулардын ата-энелеринин жалпы билим беруу уюму тарабынан чакырылган чогулушунда шайланат. Комитеттин курамы бештен тогузга чейин болуп, торагасын жана катчысын шайланган курамдын ичинен шайлашат. Ата-энелер чогулушу жылына 2 жолудан кем эмес откоролот.

5.3. Жалты билим берүү уюмунда түздөн-түз жетекчиликти директор жузөгө ашырат.

Республикалык бюджеттен каржыланган жалты билим берүү уюмунун директору Билим берүү министрилүгү тарабынан, ал эми жергиликтүү бюджеттен каржыланган жалты билим берүү уюмунун директору – райондук билим беруу болуму тарабынан кызматка дайындалат жана ээлеген кызматынан бошотулат.

Жалты билим беруу уюмунун директору Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексине ылайык кызматка дайындалат, которулат жана ээлеген кызматынан бошотулат.

Директорлук кызматка пенсия жасынан оттогоон, жогорку педагогикалык билими жана 7 жылдан кем эмес педагогикалык стажы бар, Кыргыз Республикасынын билим беруу жаатындагы ченемдик - укуктук актыларын, психологияны, менеджментти жана билим берууну каржылоону, мектепке билим беруу маселелери боюнча мамлекеттик институттардын жана коомдук уюмдардын укуктарын жана милдеттерин билген Кыргыз Республикасынын жараны дайындалат.

5.4. Директордун орун басарын, окуу болумунун башчысын, тарбия шитери боюнча директордун орун басарын, социалдык педагогоду жана материалдык – жоопкерчиликтуү (чарба шитери боюнча) кызматкерди кызматка дайындоо жана кызматтан бошотуу жалты билим берүү уюмунун директорунун сунуштамасы боюнча райондук билим беруу болуму тарабынан жүргүзүлөт.

Педагогикалык жана башка кызматкерлерди жумушка алуу жана кызматтан бошотуу жалты билим беруу уюмунун директору тарабынан Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексине ылайык жүргүзүлөт.

5.5. Жалты билим берүү уюмунун директору ата-энелердин (мыйзамдуу окулдордун), мамлекеттин жана коомдун алдында озунун кызматтык милдеттерине, эмгек келишимине жана жалты билим берүү уюмунун уставына ылайык жекече түрдө жооп тартат.

5.6. Директор:

- Кыргыз Республикасынын Конституциясын, Кыргыз Республикасынын "Билим берүү жонундө" жана "Мугалимдин статусу жөнүндө" мыйзамдарын, жалты орто билим берүү жаатындагы ченемдик укуктук актыларын сактап, ишке ашырат;

- билим берууну мамлекеттик башкаруунун тийшиштуу региондук органынын макулдугу боюнча педагогикалык кепеш менен бирдикте жалты билим беруу уюмунун негизги онугуу багыттарын аныктап, ишке ашырат;

- жараптардын жалты орто билим алуу зарылчылыктарын канаттандырат;

- администрациялык – аткаруу органдарында жана башка мекемелерде жалты билим беруу уюмунун укуктарын жана кызыкчылыктарын көздөйт жана колдойт.

- мугалимдерди жана техникалык персоналды тандоону жана жайгаштырууну жүргүзөт, педагогикалык көңөштүн шин жетектейт;

- билим берууну мамлекеттик башкаруунун тийшиштуу региондук органы менен макулдашылган окуу планынын мугалимдер менен бирдикте жузоого ашырат;

- мамлекеттик билим беруу стандарттарынын жана негизги жалты билим беруу программаларынын чөгинде окуучуларды билимдеринин жеткиликтүүлүгүн жана сапаттуулугун камсыз кылат;

- класстан тышкаркы шитердин мазмуну аркылуу окуучулардын тарбиялоо шин камсыздайт жана козомолдойт;

- мугалимдердин дасыктарын жогорулатууга жана алардын кесиптик осушуно шарттарды түзөт, ошондой эле алардын аттестациядан откорот;

- билими жөнүндө мамлекеттик үлгүдөгү документтерин тапшырууну уюштурат жана аларды даярдоо учун бүтүрүүчүлөр жөнүндө тапшырылуучу маалыматтын тактыгын камсыздайт жана жооп тартат;
- балалыкты коргоо, жашы жетишпегендөрдин укуктарын жана кызыкчылыктарын сактоо боюнча таланттарды көзөмөлдөйт жана сактайт;
- жалпы билим беруу уюмунун каржылык – чарбачылык ишин жетектейт жана козомолдойт;
- гранттардын жана инвестициялардын, ата-энелердин оз эрки менен тапшырган тогумдорун, анын ичинде кошмча билим беруу кызматынан түшкөн кирешелерди да, натыйжалуу пайдаланууну козомолдойт жана жекече турдо жооп берет;
- жалпы билим берүү уюмунун материалдык - техникалык базасын эсепке алуу жана сактоо, техникалык коопсуздүгүн жана санитардык - тазалык режимин сактоо, окуучулардын жана кызматкерлердин эмгегин коргоо учун жооптуу болот жана алар учун жооп тартат;
- жетектеген билим беруу уюмунда ортко карши коопсуздук боюнча, ошондой эле окуу учурунда окуучулардын жана кызматкерлердин омурлоруно жана ден соолуктарына коркунуч келтирген же алардын олумуно алып келген учурлардын татаалдыгына жана куноосунун денгээлине жараша Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык тартыптик, администрациялык жана кылмыш жоопкерчилигин жекече турдо тартат;
- ✓ - кызматтык милдеттерге, жалпы билим берүү уюмунун уставына жана Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларына ылайык башка да милдеттерди аткарал.

6. Мулк жана материалдык - финансыйлык каражаттар

6.1. Жалпы билим беруу уюмунун уставдык ишин камсыз кылуу максатында уюштуруучу же ал ыйгарым укук берген орган Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартыпте озуну таандык менчкити же озу учунчү тараптан куроого алган имараттарды, курулуштарды, жабдууларды жана башка мулкту жалпы билим беруу уюмuna бекитилип берет.

Жалпы билим беруу уюму Кыргыз Республикасынын мыйзамында аныкталган тартыпте бекитилип берилген жер улушуно ээ жана жер улушунон түшкөн каражаттарды жалпы билим беруу уюмунун материалдык-техникалык базасын чындоо учун пайдаланууга укуктуу.

Жалпы билим берүү уюмuna бекитилип берилген мулк билим берүү максатынан тышкary алынып коюлушу жана (же) ээлликтеп ажыратылыши мумкүн эмес.

6.2. Жалпы билим берүү уюму райондук билим беруу болумунун макулдугу менен ашканасын жана спорттук залын Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык күрөвого берууга укуктуу.

Эгерде, жалпы билим беруу уюмунун негизги фонддорун учунчү тараптын пайдаласына ажыраттуу карапса, жалпы билим беруу уюму бутум түзүүгө укуксуз.

6.3. Мамлекеттик жалпы билим берүү уюмунун мулкун жана каржылоо ресурстарын топтоо булактары болуп:

- республикалык жана жергилиттуу бюджеттер;
- уюштуруучу болуп саналган жекече жана юридикалык жактардын, чет олкөлөрдүн жана жарандарынын каражаттары;
- депозиттик салымдардан түшкөн кирешелер
- жекече жана юридикалык жактардын, чет олкөлөрдүн да оз ыктыялары менен кошкон каражаттары, кайрымдуулуктары жана максаттуу толомдору;
- кредиттер
- комокчу чарбадан түшкөн продукцияны сатуу менен түшкөн кирешени жалпы билим беруу уюмунун материалдык-техникалык базасын чындоо учун пайдалануу;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына карши келбegen башка да булактар эсептөлөт.

6.4. Жекече жсана юридикалык жсактар белек, кайрымдуулук же керзээ катары берген акчалай каражаттарына, мүлкө жсана менчик объектилерине, ошондой эле өз ишкердүүлүгүн түшкөн кирешелерден жсана ошол кирешеге сатып алынган менчиктик объектилерине да жалпы билим берүү уюмунун менчиктик укугу бар.

6.5. Жалпы билим берүү уюму озунун карамагындагы акчалай каражаттарынын жсана менчигинин чегинде өз милдеттери боюнча жсооп берет. Жалпы билим беруу уюмuna корсотулгон акчалай каражасты жетпей каса, анда анын милдеттери боюнча Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте уюштуруучусу жсооп берет.

6.6. Республикалык жсана муниципалдык билим берүү уюмдарын каржылоо Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жүргүзүлөт. Жергиликтүү оз алдынча башкаруу органдары, каржылоо каражаттары болсо, жалпы билим беруу уюмдарын ченемдерден ашык каржылашы мумкун.

6.7. Жалпы билим берүү уюмунун финансыйлык – чарбачылык ишин мамлекеттик контролдоону текшерүү органдары тийпшитүү ченемдик укуктук актылардын негизинде жүргүзүштөт.

6.8. Жалпы билим беруу уюмун бюджеттик каржылоо Кыргыз Республикасынын "Билим беруу жонундогу" Мыйзамынын 43, 44 беренелерине жсана "Кыргыз Республикасынын жалпы билим беруу уюмдарын каржылоонун ченемдик принципине которуу жонундогу" Кыргыз Республикасынын Окмотунун 2013-жылдын 30-майындагы №302 токтомуна ылайык жүргүзүлөт.

7. Эл аралык кызматташтык

7.1. Жалпы билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында аныкталган тартипте чет өлкөлүк ишканалар (мекемелер, уюмдар) менен түз байланыш түзүүгө жсана банк мекемелеринде валюталык эсептерин ачууга укуктую.

8. Жалпы билим берүү уюмун жсюю жсана өзгөртүп уюштуруу

8.1. Окуу жыларында аягында жалпы билим берүү уюму жсююlsa же өзгөрүп уюштурулса, райондук билим беруу болуму окуучулардын ата-энелери (мыйзамдуу окулдору) менен макулдашып, аларды башка жалпы билим берүү уюмдарына которуу боюнча жсюпкерчилигин озуню алат.

8.2. Жалпы билим берүү уюмунун жсюолушу жсана өзгөртүп уюштурулуши Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексинде жсана Кыргыз Республикасынын "Юридикалык жсактарды, филиалдарды (окулдукторду) мамлекеттик каттоо жонундө" Мыйзамында аныкталган тартипте ишке аширылат.

Жалал-Абад областныи институт	
6-а дэх зорилт	
Номын эзэнтэй төслийн шийдвэр басыгтай барьжээ <u>1200н эсвэл</u>	
<u>ЭДВ. 31 ОКТЯБРЬ</u>	
Уралзаны институтийн Абдасийн филиалы	
Всего просуммировано и скруплировано <u>12</u> <u>31 10 13</u>	